

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ
ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΣΕ ΟΛΟ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΗ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑ ΣΤΗ ΒΗΘΛΕΕΜ ΣΩΤΗΡΑ ΧΡΙΣΤΟ

Τιμιώτατοι ἀδελφοὶ Ἱεράρχες καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μὲ ἄνωθεν εὐδοκία φθάσαμε καὶ ἐφέτος στὴν πανέορτη ἡμέρα τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, πού ἤρθε στὴ γῆ καὶ συναναστράφηκε μαζί μας «δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν». Τιμοῦμε μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ μὲ ἀνεκκλάλητη χαρὰ τὸ μέγα μυστήριό τῆς Ἐνανθρωπήσεως, τὸ «πιὸ καινούργιο ἀπὸ ὅλα τὰ καινούργια, τὸ μόνο καινούργιο στὸν κόσμο»¹, διὰ τοῦ ὁποίου διανοίγεται στὸν ἄνθρωπο ἡ ὁδὸς τῆς κατὰ χάριν θέωσης καὶ ἀνακαινίζεται σύμπασα ἡ κτίσις. Τὰ Χριστούγεννα δὲν εἶναι βίωση συναισθηματισμῶν, οἱ ὁποῖοι «γρήγορα ἔρχονται καὶ ἀκόμη ταχύτερα παρέρχονται». Εἶναι ὑπαρξιακὴ μετοχὴ στὸ ὄλο γεγονός τῆς Θείας Οἰκονομίας, τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος², ἡ ἡγεσία τοῦ κόσμου θέλησε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ ἀφανίσει τὸ Θεῖο Βρέφος. Γιὰ τοὺς πιστοὺς, μαζί μὲ τὸ «Χριστὸς γεννᾶται» τῆς ἐορτῆς τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τὶς πένθιμες καμπάνες τοῦ Πάθους, ἡχεῖ πάντοτε ταυτόχρονα καὶ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», τὸ εὐάγγελό μήνυμα τῆς νίκης κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς προσδοκίας τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.

Τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» ἀκούγεται καὶ πάλι σὲ ἓνα κόσμο γεμᾶτο ἀπὸ βιαιότητες, κοινωνικὴ ἀδικία καὶ καταρράκωση τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας. Ἡ ἐκπληκτικὴ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας δὲν φθάνει στὸ βᾶθος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ πὺν μπορεῖ νὰ συλλάβει ἢ ἐπιστήμη καὶ ἀπὸ αὐτὸ στὸ ὁποῖο ἀποβλέπει ἢ πρόοδος τῆς τεχνολογίας. Μέσα στὸ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου δὲν γεφυρώνεται ἐπιστημονικὰ τὸ χάσμα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.

Σήμερα ἀκούγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ «μετανθρώπου» καὶ ἐγκωμιάζεται ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη. Βέβαια, τὸ ὄνειρο ἑνὸς «ὑπερανθρώπου» δὲν εἶναι καινοφανές. Ἡ ἰδέα τοῦ «μετανθρώπου» στηρίζεται στὴν τεχνολογικὴ πρόοδος καὶ στὸν ἐξοπλισμὸ του μὲ πρωτοφανῆ στὴν ἀνθρώπινη ἐμπειρία καὶ ἱστορία μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ μπορέσει νὰ ὑπερβῆ τὸ ἀνθρώπινο μέτρο πὺν ἰσχύει μέχρι σήμερα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι τεχνοφοβικὴ.

¹ «πάντων καινῶν καινότατον, τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον», Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἑκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, PG 94, 984.

² Ματθ. α', 18 - β', 1-23.

Προσεγγίζει την ἐπιστημονική γνῶση ὡς «δῶρον τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο», χωρὶς ὅμως νὰ ἀγνοεῖ ἢ νὰ ἀποσιωπᾷ τοὺς κινδύνους τοῦ ἐπιστημονισμοῦ. Στὴν Ἐγκύκλιο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016), τονίζεται ἡ συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ «στὴν ὑγιῆ ἀνάπτυξη τοῦ θύραθεν πολιτισμοῦ», ἀφοῦ ὁ Θεός «ἔθεσε τὸν ἄνθρωπο ὡς οἰκονόμο τῆς θείας δημιουργίας καὶ συνεργό Του στὸν κόσμο». Ἐν συνεχείᾳ, σημειώνεται μὲ ἔμφαση: «Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἔναντι τοῦ συγχρόνου ‘ἄνθρωποθεοῦ’, προβάλλει τὸν ‘Θεάνθρωπο’ ὡς ἔσχατο μέτρο πάντων: ‘Δὲν μιλάμε γιὰ ἄνθρωπο ποὺ ἀποθεώθηκε, ἀλλὰ γιὰ Θεὸ ποὺ ἐνανθρώπησε’»³.

Ἡ ἀπάντηση στὸ κρίσιμο ἐρώτημα, πῶς θὰ διασωθεῖ ὁ «πολιτισμὸς τοῦ προσώπου», ὁ σεβασμὸς τῆς ἱερότητας καὶ ἡ ἀνάδειξη τῆς ὠραιότητάς του μέχρι τὴν ἔσχατη «ὄγδοη ἡμέρα», μὲ τὸν τιτανισμὸ καὶ τὸν προμηθεϊσμὸ τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τῶν μετεξελίξεων καὶ τῶν μεταπτώσεών του, ἐν μέσῳ ἀνθρωποθεϊστικῶν μετανθρωπισμῶν ἢ ὑπερανθρωπισμῶν, δόθηκε ἄπαξ καὶ διὰ παντὸς στὸ μυστήριον τῆς Θεανθρωπινότητας. Ὁ Θεὸς Λόγος ἔγινε σάρκα, ἢ «ἀλήθεια ἦρθε» καὶ «ἔφυγε ἢ σκιά. Ἀπὸ τῶρα καὶ στὸ διηνεκὲς ἡ ἀλήθεια γιὰ τὸν ἄνθρωπο θὰ συνδέεται μὲ τὴ σχέση του μὲ τὸ Θεό, ὡς ἀπάντηση στὴν κάθοδο τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς ἀναμονὴ καὶ ὑποδοχὴ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ποὺ ἔρχεται. Ἡ ζωντανὴ αὐτὴ πίστις στηρίζεται τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνταποκριθεῖ στὶς ἀντιφάσεις καὶ τὶς προκλήσεις τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, στὴ ζωὴ «μὲ τὸν ἄρτο», στὴν ἐπιβίωση καὶ τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτισμικὴ ἀνάπτυξη. Τίποτε ὅμως στὴ ζωὴ μας δὲν εὐδοκίμεῖ χωρὶς ἀναφορὰ στὸ Θεό, μὲ ὀρίζοντα τὴν «πληρότητα ζωῆς, τὴν πληρότητα χαρᾶς καὶ τὴν πληρότητα γνώσεως» τῆς Βασιλείας Του.⁴

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι εὐκαιρία γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουμε τὸ μυστήριον τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ μέγα θαῦμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς κρούει τὴν πόρτα τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, μπορεῖ ὅμως νὰ τὴν ἀνοίξει μόνο ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει τιμηθεῖ μὲ τὴν ἐλευθερία. «Ἀσφαλῶς, χωρὶς Αὐτόν, χωρὶς τὸν Χριστό», γράφει ὁ μακαριστὸς π. Γεωργίος Φλωρόφσκυ, «ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτε. Κι ὅμως, ὑπάρχει κάτι ποὺ μόνο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μπορεῖ νὰ γίνῃ – τὸ νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ‘δεχθεῖ’ τὸ Χριστό»⁵.

Λέγοντας τὸ «Ναί» στὴν ἄνωθεν κλήση, ὁ Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ὡς «τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν»⁶, ὡς «ἡ ὁδὸς, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ»⁷, ὡς ἡ ἀπάντηση στὰ ἔσχατα ἐρωτήματα καὶ τὶς ἀναζητήσεις τοῦ μυαλοῦ, στοὺς καρδιακοὺς πόθους καὶ τὶς ἐλπίδες τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ στὰ ἐρωτήματα: «ἀπὸ ποῦ καὶ γιὰ ποιό λόγο» τῆς δημιουργίας. Ἀνήκουμε στὸ Χριστό, σὲ

³ «Οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα λέγομεν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα», (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδόσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Γ', 2 PG 94, 988), Ἐγκύκλιος, § 10.

⁴ «παρέδραμεν ἢ σκιά. Εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ ἀληθεύειν διὰ τὸν ἄνθρωπον θὰ συνδέεται μὲ τὴν σχέσιν του μὲ τὸν Θεόν, ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν κάθοδον τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς ἀναμονὴ καὶ ὑπάντησις τοῦ ἐρχομένου Κυρίου τῆς δόξης. Ἡ ζωσα αὐτὴ πίστις στηρίζεται τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰς προκλήσεις τοῦ ἐπιγείου βίου του, εἰς τὴν «ἐπ' ἄρτω» ζωὴν⁴, εἰς τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτισμικὴν ἀνάπτυξιν. Τίποτε ὅμως εἰς τὴν ζωὴν μας δὲν εὐδοκίμεῖ ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τὸν Θεόν, μὲ ὀρίζοντα τὴν «πληρότητα ζωῆς, τὴν πληρότητα χαρᾶς καὶ τὴν πληρότητα γνώσεως» τῆς Βασιλείας Του». Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, Πιστεύω, ἐκδ. Ἀκρίτια, Ἀθήνα 1991, σ. 129.

⁵ Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Δημιουργία καὶ ἀπολύτρωση, ἐκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 17.

⁶ Ἰωάν. α', 9.

⁷ Ἰωάν. ιδ', 6.

Αὐτὸν εἶναι ἐνωμένα τὰ πάντα. Ὁ Χριστὸς εἶναι «τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος»⁸. Μὲ τὴν ἠθελημένη σάρκωσή Του «γιά μᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ τὴ σωτηρία μας», ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ «δὲν κατοίκησε μέσα σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ περιέβαλε τὴ δική του ὑπόσταση μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση»⁹, θεμελιώνοντας ἔτσι τὸν κοινὸ αἰώνιο προορισμὸ καὶ τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητας. Δὲν ἀπελευθερώνει ἕνα λαό, ἀλλὰ ὁλόκληρο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, δὲν τέμνει σωστικὰ μόνο τὴν ἱστορία, ἀλλὰ καινοποιεῖ τὴν κτίση ὅλη. Ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ἱστορία, τὸ ἴδιο ἰσχύει ὀριστικὰ καὶ καθοριστικὰ καὶ γιὰ τὰ σύμπαντα τό: «πρὸ Χριστοῦ» καὶ τὸ «μετὰ Χριστόν». Σὲ ὅλη τὴν πορεία τῆς στὸν κόσμο, στὴν ἱστορία καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὰ ἔσχατα, πρὸς τὴν ἀνέσπερη ἡμέρα τῆς ἐπουράνιας Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ Ἐκκλησία, πού δὲν εἶναι «ἀπὸ τὸν κόσμο», μαρτυρεῖ γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἐπιτελώντας τὸ ἀγιαστικὸ καὶ πνευματικὸ τῆς ἔργου «γιά τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου».

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Κλίνοντας μὲ φρόνημα εὐσεβείας τὸ γόνατο ἐνώπιον τῆς βρεφοκρατούσας Μητέρας τοῦ Θεοῦ καὶ προσκυνώντας μὲ ταπεινὴ αὐτὸν πού πῆρε τὴ δική μας μορφή, τὸν «ἐν ἀρχῇ Λόγον», εὐχόμεστε σὲ ὅλους σας εὐλογημένο Ἅγιο Δωδεκαήμερο καὶ αἴσιο, ὑγιές, εἰρηνικὸ, εὐκαρπο σὲ ἔργα ἀγαθὰ, πλήρη πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ θείων δωρημάτων τὸ νέο ἔτος τῆς χρηστότητας τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸ ὅποιο ὁλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος συνεορτάζει καὶ τιμᾷ τὴν 1700^η (χιλιοστὴ ἑπτακοσιοστὴ) ἐπέτειο τῆς Πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου στὴ Νίκαια.

Χριστούγεννα 2024
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεὸ εὐχέτης ὅλων σας.

⁸ Ἀποκ. κβ', 13.

⁹ «οὐκ ἀνθρώπων ᾤκησεν ἕνα, ἀλλ' ἀνθρώπου φύσιν τῆ ἑαυτοῦ περιέθηκεν ὑποστάσει», Νικολάου Καβάσιλα, Ἐπτὰ ἀνέκδοτοι λόγοι, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 108.

Ἀναγνωσθήτω ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῶν
Χριστουγέννων, μετὰ τὸ Ἱερόν Εὐαγγέλιον.